05/08/2019

Миса у православном храму

У православном храму Светог Николе у Новом Брду у среду је служена католичка миса. На остацима овог храма из средњег века, где је ове године без знања Српске православне цркве радове изводио Археолошки институт Косова, окупило се десет свештеника предвођених косовским бискупима Ђерђом Додом и Зефом Гашијем. Иако су, пре нешто више од месец дана, стручна јавност, Српска православна црква и локални представници Срба који живе у Новом Брду оштро реаговали и осудили прекрајање историје и верских права, званичници католичке цркве у среду су ипак служили мису пред тридесетак особа. У СПЦ су за служење мисе сазнали из медија на албанском језику.

Како је пренео сајт www.drita.info, миса је одржана у оквиру албанских „дана дијаспоре" и наводи се да је у Новом Брду „после много векова (од 17. века) први пут служена света миса". Бискуп Дода је у беседи поздравио присутне и мису посветио онима који су ту вековима живели, посебно се сећајући „свештеника и бискупа који су служили у овој цркви.

„Зашто смо данас на Новом Брду? Желели смо да дођемо овамо јер је то место које доказује да смо били пре религије. Боже, били смо овде пре Христова рођења, били смо пре него што су Османлије дошли са Мухамедом,

били смо овде пре него су дошли Словени. Били смо овде иако је наше сећање можда избрисано, имамо ово камење које доказује да смо и ми веровали, веровали ономе што смо чули у јеванђељу а које нам говори: заповедам вам љубимо једни друге", рекао је Дода.

Присутнима се обратио и бискуп Зеф Гаши који је подржао ову, како је рекао, срећну иницијативу која се одржава у право време и на правом месту заложивши се да ово постане традиција јер, рекао је, „повратак у нашу прошлост, гарантује добру и срећну будућност коју сви желимо".

Један од говорника био је и Исмет Хајрулаху, директор Косовског института за заштиту споменика, који је захвалио бискупу и истакао да се миса одржала у католичкој катедрали и да је посвећена целој дијаспори и, како је рекао, „мученицима нације". Узвраћајући на поздрав, бискуп Дода је позвао на обнову заоставштине и истакао да је то „дужност државе, али ми имамо и много тежи задатак од вас: враћање албанског духа".

Представници Српске православне цркве нису имали никакву информацију о служењу мисе, а Црква Светог Николе, седиште српских митрополита, заштићена је законом о специјалним зонама, у којима без дозволе СПЦ и српске заједнице није могуће изводити никакве радове, а самим тим и вршити верске обреде.

Друга црква која је у прошлости служила католичком становништву града Новог Брда, у народу позната као Сашка црква, налази се изнад данашњег српског села Бостане. Православна Црква Светог Николе била је седиште или катедра липљанско-грачаничких епископа, који носе и титулу новобрдских митрополита, а у књизи Марка Поповића и Игора Бјелића наводи се обиље извора, докумената, примера накита, керамике, камене пластике, новца, гробаља, веза са моравском школом и историјских чињеница које недвосмислено доказују да је реч о православном храму. Током ове године Археолошки институт Косова, противно законским одредбама, извео је радове на православној цркви у Новом Брду уз финансијску подршку немачке амбасаде из Приштине. Крајем маја амбасадор Кристијан Хелт и Рамуш Харадинај прогласили су завршетак радова „на католичкој цркви". Након тога и реакција јавности, „Политика" је упитала амбасадора Хелта да ли је он био у католичкој или православној цркви. Одговор на ово питање никада није стигао.

Посебну занимљивост чине говори бискупа Доде и Гашија у православној Цркви Светог Николе, који су у потпуној супротности са оним што су говорили

њихови претходници који су у Ново Брдо раније долазили у канонске посете. Тако 1610. барски надбискуп Марин Бици извештава да су Турци претворили у џамију „лепу и скупоцену цркву српских деспота”.

Стручна јавност је изненађена служењем мисе у Новом Брду, посебно након пролетошње бесправне рестаурације храма.

„Радови на преобликовању остатака цркве су заустављени, са оним што је изведено направљена је велика штета, са оним стубовима је скаредно направљено али је заустављено и неће се даље радити”, каже др Марко Поповић, који упозорава да СПЦ мора сваки пут брзо да реагује и да упркос притисцима јасно стави до знања о чијој је цркви реч. „У ту празнину ушли су католици, односно Албанци... ја не знам како је католички бискуп из Приштине смео да то ради, јер католичка црква не признаје Косово, а односи католичке и православне цркве су довољно добри да католици не посежу за српским црквама, то они нису радили”.

Историчар Милош Ковић у изјави за „Политику” рекао је да служење ове мисе „припада најцрњим страницама европске историје”: „Као у НДХ и као у доба верских ратова 16. и 17. века, као у време пљачке Цариграда 1204. године Римокатоличка црква покушава да поништи постојање ’јеретика’ и њиховог наслеђа. Речи призренског бискупа на миси потврђују да он у Новом Брду није служио на олтару истине, него лажи и силе. Зна се да се таква врста службе, пре или касније, окончава пропашћу самог служитеља.”